

Opening Night van John Cassavetes, geregisseerd door Ivo van Hove
Fabienne Pascaud

Afscheidsvoorstelling

In de bijzonder indringende, rauwe en inventieve Vlaamse school viel dus nog een uiterst opmerkelijke regisseur te ontdekken: Ivo van Hove, 47 jaar, frêle postuur, enigszins gejaagd. Hij heeft altijd al een zwak gehad voor diva's. En dat hebben we geweten ook: eerder regisseerde hij Lulu van Wedekind, evenals De dame met de camelia's en Carmen. Dit keer waagt hij zich aan een diva van het witte doek: Myrtle uit *Opening Night* van John Cassavetes (1977). Met weemoed denken we terug aan de blonde Gena Rowlands die de ouder wordende toneelspeelster zo subliem vertolkte in de film; een gekwelde ster die worstelt met een rol, des te pijnlijker daar deze haar voortdurend herinnert aan het verstrijken der jaren; en de "tweede vrouw" die ze nu wordt, na ooit zelf alle mannen het hoofd op hol te hebben gebracht...

Maar Ivo van Hove heeft deze unieke film nooit gezien, nooit willen zien. Een vriend had hem slechts het oorspronkelijke scenario laten lezen, geschreven door Cassavetes. Het was immers een ontroerend verhaal voor acteurs, regisseurs, toneelschrijvers en theaterproducenten, dat ook bij de directeur van Toneelgroep Amsterdam beslist een gevoelige snaar zou raken. Inderdaad. Hij had overigens al eens een theaterbewerking gemaakt van *Faces*, van dezelfde Cassavetes. Sinds de puberteit is Ivo van Hove geboeid door het werk van de cineast, over mensen die worstelen en bovenkomen. En door zijn acteurs. Dus voor het regisseren van dit script – dat Cassavetes bij de opnamen flink moest inkorten – hoefde hij de film niet te zien. Dat zou hem zelfs hebben geremd in zijn originaliteit en creativiteit. En daaraan is geen gebrek in deze Vlaamse productie, die zoveel complexer is dan de onlangs in Porte-Saint-Martin opgevoerde Franse versie, met in de hoofdrol Marie-Christine Barrault (geregisseerd door Michel Carnoy). Het toneel is de dwarsdoorsnede van een theaterzaal geworden. Net als bij een wetenschappelijk experiment. Rechts rijen toeschouwers, in het midden de bühne – waar Myrtle wanhopig repeteert voor dit treurspel rondom een gevallen ster, dat haar regelrecht de vernieling in helpt –, links de coulissen, waar de acteurs zich al bekvechtend voorbereiden. Achteraan tot slot de artiesteningang, waaruit deze hysterische jonge fan van Myrtle tevoorschijn komt, een imaginaire dubbelganger die haar geleidelijk nog onzekerder maakt, nog meer naar de fles doet grijpen. Totdat ze niet meer kan spelen?

Twee cameravrouwen lopen op toneel tussen de acteurs door om de momenten van intense spanning van dichtbij in beeld te brengen. En dit tweede beeld – weergegeven op drie schermen (waaronder een reusachtig scherm boven het podium) – allesbehalve of overbodig, geeft de voorstelling diepgang en reliëf. En in deze mix van bioscoop en theater volgen we de genadeloze ondergang van Myrtle. En haar wederopstanding. En haar verlossing. Via het podium, via de offergave aan het publiek en de dankbaarheid van het publiek. Een liefdesverklaring aan het theater. Een van de mooiste sinds *L'Echange* van Paul Claudel (1894) of *Se trouver* van Luigi Pirandello (1932)...

Wat voegt dit nerveuze en neurotische toneelstuk, waarin men elkaar in een schijnbare chaos van gebaren, gefluister en gesteun in de haren zit, te lijf gaat, begeert en liefheeft, toe aan het meesterwerk van Cassavetes? Niets. Het is niet te vergelijken. En al gauw heb je niet eens zin meer om te vergelijken. Wonderlijk genoeg weet de lange en slanke Elsie de Brauw met haar mannelijke en grove trekken de zo wulpse en op en top vrouwelijke Gena Rowlands helemaal te doen vergeten. Ze belichaamt op woedende en sublieme wijze de tragiek van de hoofdpersoon – man, vrouw, kind, bejaarde. En we worden meegezogen in deze afgrond, deze lijdensweg die tevens lichtend pad is en een afspiegeling vormt van al onze persoonlijke tragedies. Die de mens in zijn meest pure vorm laat zien. Eindelijk eerlijk en echt. Beter.